

ANGLEŽI BOMBARIRAJO ITALIJSKE OTOKE

Bombe poškovale letalske baze

ITALIJANSKI USPEHI V AFRIKI

Anglijski letalci so napadli z bombami italijanske Dodekaneske otoke, ki leže v bližini turške obrežja. Sem dospela poročila, da so bombe poškovale letalske in pomorske baze v druge militaristične obale.

Kairo, Egipt, 18. jul. — Poročila se glase, da so angleški letalci izvedli več uspešnih napadov na italijanske pozicije pri Bahari, ob meji britske kolonije Senje in Abesinije. Anglijski letalci bombardirali tudi Tokro, italijansko luko v Libiji. Bombe so porušile tri pomorske skladišča orožja in municije.

Aleksandrija, Egipt, 18. jul. — Tu oče, je bila ubita, dve pa ranjeni vojak, ko so italijanski letalci napadli to mesto. Krogom je protiletalskih topov so izstrelili napadalec. Eno italijansko letalo je bilo uničeno.

18. jul. — Vrhovno poveljstvo poroča, da so italijanske letalske baze v Kessan, glavno mesto pokrajine Kurnuk v anglo-egiptskem Sudanu. Dve letalski bazi, ki sta bili v bližini, sta bili uničeni. Dve angleški letalci sta bili sestreljeni blizu Capuzzu, Libija. Dve angleški letalci sta bili sestreljeni blizu nad Malto, angleškim otokom v Sredozemskem morju.

Poveljstvo dalje poroča, da je bilo 610 vojakov ubitih v akcijah, od katerih je Italija stopila v vojno. Mornarični minister je dejal, da so Angleži potopili v zadnjih dneh dve italijanski podmornici.

Zunanji minister Ciano se ni odločeval v Berlin. Poročila se glase, da bo odpoval tja v petek, toda v Rimu zdaj molče o obisku. Zadnji ponedeljek je bilo naznanjeno, da se bo Ciano udeležil važne konference s Hitlerjem in drugimi nemškimi voditelji, na kateri bo razprava o mirovni ponudbi Veliki Britaniji.

Sovjetska Rusija ostane nevtralna

Angleški poslanik obiskal Stalina

London, 18. jul. — Tu poročajo, da je Stalin informiral Veliki Britaniji, da bo sovjetska Rusija ostala nevtralna v evropski vojni in da Moskva ne vidi nobenega vzroka za bojazen pred Hitlerjevo dominacijo Evrope.

Moskva, 18. jul. — Diktator Stalin, ki je redkokdaj konferenca s poslanihi drugih držav, je imel včeraj daljši razgovor s lordom Crippsom, angleškim poslanikom. Konferenca je bila velika zanimanje v tujih diplomatskih krogih, čeprav niso britski in ne sovjetski uradniki dali nobenega definitivnega komentarja o rezultatu razgovora.

Anglež predlaga prodajo otokov

London, 18. jul. — Oswald Lewis, konservativni član parlamenta, je predlagal, naj Anglija prodaja nekaj otokov Zvezne Indije združenim državam. Sklene naj tudi sporazum glede poravnave britskega dolga. Velika Britanija dolguje Ameriki čez pet milijard dolarjev.

Roosevelt sprejel kandidaturu

Wallace je kandidat za podpredsednika

Chicago, 19. jul. — Konvencija demokratske stranke je sinoči soglasno izbrala Henryja A. Wallaceja, sedanjega tajnika za poljedelstvo, za podpredsedniškega kandidata. Bilo je že čez polnoči, ko je bila konvencija zaključena s govorom predsednika Roosevelta, ki je po radiu iz Washingtona izjavil v zelo resnem tonu, da sprejme kandidaturu v tretje, toda le pod pogojem, da ne bo govoril na nobenih volilnih shodih po deželi, kajti letos ne bo časa za to. V normalnih časih bi predsednik prav gotovo odšel v privatno življenje v prihodnjem januarju, ampak danes je svetovna kriza in če ameriško ljudstvo hoče, da bo on izvajal načrt obrambe za ameriško demokracijo, je on pripravljen podati se želji ljudstva — ako pa ameriško ljudstvo hoče delati kompromise z diktatorji, če hoče "epizati" rušilce demokracije, tedaj mora postaviti koga drugega na njegovo mesto.

Rusi uničili finko letalo

Stockholm, Švedska, 18. jul. — Vladi Finske in Estonije sta dobili dokaze, da sta finko potniško letalo, ki je odletelo iz Talina v Helsinki na 14. junija, uničili dve ruski bojni letali. Deset potnikov, med temi Henry Anthell, uslužbenec v uradu ameriškega konzula v Helsinku, se je ubilo. Estonске avtoritete so naznanile, da so ribiči, ki so se vrnili z ribolova, povedali, da so s svoje ladje videli, ko so ruski letalci pričeli streljati na potniško letalo, ki je potem padlo v morje. Prvo objavljeno poročilo o nesreči se je glasilo, da je letalo treščilo v morje, ko so se pokvarili motorji.

Wheeler zmagal pri primarnih volitvah

Helena, Mont., 18. jul. — Senator Burton K. Wheeler je bil ponovno nominiran za senatorskega kandidata pri primarnih volitvah. Njegov protikandidat je bil državni justični tajnik Harrison J. Freebourn, zagovornik Townsendedovega penzijskega načrta. Poročila o volilnem izidu, ki pa še niso popolna, kažejo, da je Wheeler prejel 53,525 glasov, Freebourn pa 19,840. Za senatorskega kandidata na listi republikanske stranke je bil nominiran E. K. Cheadle, bivši načelnik republikanske stranke v Montani.

Kanadske petorke podarile ambulanco Rdečemu križu

North Bay, Ont., Kanada, 18. jul. — Slovit Dionove petorke so podarile ambulanco Kanadskemu Rdečemu križu. Zadevno naznanilo je objavil Keith Munro, poslovni agent petorke. Ambulanca predstavlja vrednost \$17,500.

Studija obrambe Panamskega prekopu

Balboa, Panama, 18. jul. — Sem so dospeli člani posebnega kongresnega odbora v svrhu študije obrambe Panamskega prekopu. Kongres je nedavno dovolil \$19,000,000 za gradnjo novih utrdob ob prekopu. Načelnik odbora je kongresnik Charles I. Faddis iz Pennsilvanije.

KONOE SESTAVLJA NOVO JAPONSKO VLADO

Militaristi dobili važne pozicije

AMERIŠKI PROTEST ZAVRNJEN

Tokio, 18. jul. — Knez Fumimaro Konoe, kateremu je cesar Hirohito poveril sestavo novega kabineta, je naznanil, da je deloma izvršil dano nalogo. General Yosuke Matsuoka je dobil pozicijo zunanjega ministra, za vojnega ministra je bil imenovan general Eiki Tojo, za mornaričnega pa Zengo Yešida. Vsi so člani militaristične klike, ki je strmo glasila vladno premiero. Yonaja zadnji tork, in zagovorniki tesnejše kooperacije med Japonsko, Nemčijo in Italijo.

Militaristi bodo diktirali japonsko zunanjo politiko. Možno je, da bo sistem dveh zborov odpravljen. Nov parlament, če bo formiran, bo v vseh ozihih podpiral politiko ekspanzije in nadaljnega japonskega prodiranja na Daljnem vzhodu. To pomeni, da prihaja kampanja, katere glavni cilj je izločitev vpliva evropskih držav na Daljnem vzhodu.

Konoe še ni imenoval vseh članov vlade. To se bo zgodilo danes ali jutri. Gotovo je, da bodo tudi ostale pozicije dobili reprezentantje militaristične klike.

Konoe, Yosida, Matsuoka in Tojo bodo imeli glavno besedo v vodstvu notranje in zunanje politike. Naznanjeno je že bilo, da se bo ta sukala okoli vprašanja kontrole evropskih posestev v Južnem morju. Bodoče akcije bodo tam koncentrirane.

Predstavniki japonske boje mornarice je sinoči izjavili, da Japonska ne more upoštevati protesta ameriškega državnega tajnika Hulla proti sporazumu med Japonsko in Veliko Britanijo. Slednja je obljubila, da bo zaprla strateško cesto, ki vodi iz Burme na Kitajsko in po kateri dobiva slednja orožje in bojni material. Hull je v svoji noti tokijaki vladi dejal, da zatvoritev ceste pomeni oviranje svetovne trgovine.

Avtna industrija bo kooperirala z vlado

Washington, D. C., 18. jul. — Vodilni izdelovalci avtomobilov so obljubili, da bodo kooperirali z vlado pri izvajanju programa masne produkcije letalskih motorjev. Tako je izjavil federalni zakonik Henry Morgenthau po konferenci z reprezentanti avtne industrije. Dejal je, da so vse avtne kompanije zainteresirane v pospešitvi produkcije letalskih motorjev. Avtne tovarne se lahko preurede v nekaj mesecih za masno produkcijo motorjev. Morgenthau, ki nadzira program produkcije letal, je odstopil del svojih dolžnosti Williamu S. Knudsenu, predsedniku korporacije General Motors, ki ga je Roosevelt nedavno imenoval za člana posvetovalne komisije odboru, katerega je bila poverjena izvedba programa narodne obrambe.

Ameriški poslanik se vrača domov

Berne, Švica, 18. jul. — George Gordon, ameriški poslanik na Holandskem, je dospel sem sinoči. Danes bo odpoval v Lizbono, Portugalska, kjer se bo ukrcal na letalo, da ga odpelje domov. Nacijske avtoritete so nedavno odredile odhod poslaničkov tujih držav iz Holandije.

Domače vesti

Obiski
Chicago. — Uršula Ziherl in Ludvik Petkovšek z ženo iz Loraina, O., so 18. t. m. obiskali gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Zrtve eksplozije v Penni

Johnstown, Pa. — Razstrelba v premogovniku Souman Coal Co., ki se je pripetila 15. julija in usmrtila 63 rudarjev, šteje enega Slovence med svojimi žrtvami kolikor je doslej znano. To je August Snyder (Znidaršič) iz Beaverdale, ki je bil član JSKJ v Lloydellu, Pa. Zapuška žena in enega otroka. Druge podrobnosti o ponesrečencu še niso znane.

Nov grob v Lorainu

Lorain, O. — Pred dnevi je tu naglo umrl Miha Uršič, star 66 let in doma iz Oriaka pri Krškem na Dolenjskem. Bil je član JSKJ in zapuška tri omožene hčere in več vnukov.

Novice iz Montane

Bearcreek, Mont. — Rosie Cestnik se je nevarno oparila po obzaru, ko je vkuhaval vrtno zelenjavo. Nahaša se v domači zdravniški oskrbi. — Angela Mernik je bila odpeljana v bolnišnico, ko jo je napadla njena stara bolezen nahuha in zraven še vodenica. — Na bolniški listi je tudi Annie Petelin. Vse tri so članice društva 112 SNPJ in članstvo jim želi hitrega okrevanja.

Iz Minnesote

Ely, Minn. — V tukajšnjem Jugoslovanskem narodnem domu je bila odprta moderna gostilna Klub. — Tone Zbanič, gl. tajnik JSKJ, je bil zadnje dni pri "birmi" zaradi tega, ker hoče, da mora vsaka stvar iti po njegovem kapitu. — V Chisholmu je naglo za srčno kapjo umrla Mary Zgonc, stara 62 let in doma iz Roba na Dolenjskem. Zapuška tri sinove, hčer in sestro.

Vesti iz Calumeta

Calumet, Mich. — Pred dnevi je tu umrl rojak Matija Fink, star 71 let in eden izmed najstarejših naseljencev. — Iz Detroita poročajo, da je tamkaj umrl Jos. Kure, star 38 let in rojen tukaj. V Ahmeeku zapuška mater.

Nov grob v Pennsilvaniji

Imperial, Pa. — Tu je umrl za rudarsko boleznijo Jos. Jamnik, star 44 let in rojen v Ratečah pri Skofiji Loki na Gorenjskem. Zapuška žena, sina, dve hčeri in brata.

Clevelandske vesti

Cleveland, — Dne 17. julija je umrla Agnes Likar, stara 87 let in rojena v Vrhnjem pri Radovljici na Gorenjskem. V Ameriki je bivala okrog 20 let in tu zapuška dve hčeri. V svetovni vojni je izgubila štiri sinove. — Dne 16. julija je v jezuru utonil 16-letni deček Ray Mivšek, ko se mu je čoln prevrnil kakih sto čevljev od brega. Skušali so ga rešiti, toda brez uspeha. Zapuška starša in šest bratov ter sester.

Kitajsko poročilo o japonskih izgubah

Cez milijon vojakov ubitih in ranjenih

Hongkong, 18. jul. — Glavni stan kitajske armade je izjavil, da japonske izgube v treh letih bojevanja s Kitajci znašajo 1,644,988 ubitih in ranjenih ter onih, ki so podlegli boleznim. Zunanji opazovalci menijo, da so kitajske številke o japonskih izgubah pretirane.

V Tokiju so nedavno priznali, da je bilo 85,000 japonskih vojakov ubitih in ranjenih v Kitajci. Kitajske izgube znašajo čez tri milijone mož in polovica teh je padla na bojiščih.

BOMBE PORUŠILE STANOVANJA V ŠKOTSKEM MESTU

Veliko število ljudi ubitih in ranjenih

OBOROŽITEV ANGLEŠKIH RUDARJEV

LONDON, 19. jul. — Hitlerjevi letalci so napadli z bombami neko škotsko mesto in porušili neko stanovanjsko poslopje. Mnogo oseb je bilo ubitih in ranjenih, toda natančno število žrtv ni znano. V stanovanju je bilo šestnaest družin. Eno nemško letalo je bilo sestreljeno.

Angleške avtoritete niso omenile imena mesta, ki je bilo tarča nemškega bombardiranja iz zraka. Letalsko ministrstvo poroča, da so angleški letalci napadli s bombami nemške ladje v holandskih in belgijskih lukah ter militaristične objekte v Porurju.

Berlin, 18. jul. — Nemčija napeto pričakuje Hitlerjeve odločitve glede masnih napadov na Anglijo. Mnenje prevladuje, da bo Hitler v sporazumu s Mussolinijem stavil zadnje mirovne pogoje Veliki Britaniji. Če jih bo odbila, bo prišel ukaz za napade.

Hitler se je po poročilu, ki pa še ni uradno potrjeno, umaknil v svojo vilo v bavarskih gorah. Znano je, da to Hitler vselej stori, kadar položaj zahteva važno odločitev.

Nacijski listi naglašajo, da kompromis med Nemčijo in Veliko Britanijo ni mogoč. List Fremdenblatt, ki dostikrat izraza mnenje zunanjega urada, piše, "da rešitev problemov med Nemčijo in Veliko Britanijo zavisi v prvi vrsti od slednjega. Ona mora biti popolnoma izločena iz afer evropskega kontinenta. Sfero vpliva v Evropi si razdelita med seboj Nemčija in Italija."

Nacijski krogi so uverjeni, da se bo bitka za Anglijo kmalu pričela. Nekateri celo napovedujejo, da bo trajala le nekaj tednov. Anglija bo poražena na vsej fronti in nemške čete bodo vkorakale v London.

London, 18. jul. — Hitlerjevi letalci so sinoči ponovno bombardirali mesta v južnem delu Anglije. Vrgli so na stotine bomb, ki pa niso povzročile velike škode. Koliko ljudi je bilo ubitih in ranjenih, ni znano.

Admiralitet je sinoči priznal, da je nemška podmornica torpedirala in potopila angleško krizarko, ki se je nahajala v Rokavskem prelivu. Ime krizarke ni omenjeno.

Blackpool, Anglija, 18. jul. — W. J. Sadler, delegat na konvenciji rudarske unije, je predlagal oborožitev rudarjev. Ti naj bi tvorili oddelek notranje obrambne sile, ki bi stopila v akcijo v slučaju nacijske invazije angleškega ozemlja.

Bolgarija v skrbeh zaradi Dobruže

Sofija, Bolgarija, 18. jul. — Uradni krogi so izjavili, da so jih poročila o zatiranju prebivalstva Dobruže po rumunskih avtoritetah vznemirila. Bolgari so žrtve persekucije. Dobruža je pokrajina, katero je morala Bolgarija odstopiti Rumuniji. Kampanja za vrnitev te pokrajine se nadaljuje v Bolgariji.

tri milijone mož in polovica teh je padla na bojiščih.

Sanghaj, 18. jul. — Tu objavljeno poročilo pravi, da so se japonski mornarji izkrcali v pristanišču province Fukien in potem napadli kitajske prezičije pri Čungčovu. Kitajska trdnjava ob gori Paichi je padla po šestih urah napadanja s kopne- ci. Kitajske izgube znašajo čez

Velike angleške izgube na morju

Naciji se ponašajo z uspehi

Berlin, 18. jul. — Nacijski krogi se ponašajo, da je vojna s podmornicami proti Angliji bolj učinkovita nego je bila v prvi svetovni vojni. V zadnjih šestih tednih so nemške podmornice potopile veliko število angleških parnikov. Tonaža teh je znašala 600,000 ton. Operacije podmornic na široki podlagi je omogočila zasega važnih baz v Rokavskem prelivu in pristanišč ob Atlantiku, ko je Hitlerjeva vojna mašina strla Francijo.

Uradna časopisna agencija DNB poroča, da je tonaža angleških, francoskih in nevtralnih parnikov ter ladij, ki so bile potopljene od izbruha vojne v zadnjem septembru, znašala čez tri milijone ton. V 21 mesecih neomejene podmorniške vojne, katere se je pričela v februarju l. 1917, so Nemci potopili neznatno število angleških in francoskih parnikov.

London, 18. jul. — R. S. Hudson, poljedelski minister, je povedal parlamentu, da Veliki Britaniji preti mnogo bolj resna kriza od one iz l. 1914. Produkcija poljskih pridelkov mora biti povečana, drugače bo nastala lakota. Hudson je izrekel upanje, da bo Anglija še nadalje dobivala živila ter druge potrebščine iz tujine, čeprav jo skuša Nemčija blokirati in s tem odrezati od zalog.

Demilitarizacija Alandskih otokov

Finska pristala na sovjetske zahteve

Stockholm, Švedska, 18. jul. — Sem je dospelo poročilo, da se je Finska uklonila in pristala na zahteve sovjetske vlade glede demilitarizacije Alandskih otokov. Pričela je rušiti utrdbe na teh otokih.

Sovjetska Rusija je prej dovolila Finski utrjevanje otokov. Z delom so pričeli po zaključitvi vojne med Rusijo in Finsko. Alandski otoki tvorijo strateško točko v Botniškem zalivu in kontrolirajo pot, po kateri Nemčija lahko dobiva švedsko železno rudo v poletnih mesecih, ko morje ni zamrznjeno.

V Stockholmu pravijo, da švedska vlada ne bo nasprotovala demilitarizaciji Alandskih otokov.

Jeklarška industrija ima koristi od vojne

New York, 18. jul. — Vojna v Evropi je deloma odgovorna za razmah produkcije v jeklarški industriji. Vredilne korporacije poročajo, da se je izvoz jekla povečal v zadnjih mesecih. Nekateri tovarne so podvojile produkcijo.

Švica pošilja živila v Francijo

Zeneva, Švica, 18. jul. — Vlak, natrpan z živila v vrednosti \$100,000, je odrinil sinoči v Francijo. Živila bodo razdeljena med francoske begunce v Toulousu in drugih krajih. Tu pravijo, da bo nadaljnji vlak z živila odrinil v Francijo v soboto.

Eksplozija na švedski bojni ladji

Stockholm, Švedska, 18. jul. — Devet mornarjev je bilo ubitih, ko se je pripetila eksplozija na bojni ladji v teku manevrov na morju. Naznanilo o eksploziji je objavil mornarični minister.

AMERIKA IMA DOVOLJ IZURJENIH DELAVCEV

Voditelji ADF hočejo kooperirati z vlado

PROPAGANDA MAGNATOV OZIGOSANA

Washington, D. C. — Voditelji Ameriške delavske federacije so obljubili Rooseveltovi administraciji lojalno kooperacijo pri izvajanju programa narodne obrambe. Člani eksekutivnega odbora ADF so na svoji seji naglasili, da bo organizirano delavstvo prispevalo svoj delež, da se dežela zavaruje pred nevarnostjo zunanjega napada, zaeno pa so ožiglosali propagando industrijskih magnatov, da pomanjkanje izurjenih delavcev ograža izvedbo obrambnega programa.

John P. Frey, predsednik departamenta kovinarskih unij ADF, in John P. Coyne, predsednik departamenta stavbnih unij, sta izjavila, da ima Amerika dovolj izurjenih delavcev. Najmanj 700,000 izurjenih delavcev je po Freyjevi izjavi še brez dela.

Frey in Coyne sta nastopila pred kongresnim odsekom za mornarične zadeve in povedala, da je kričanje magnatov o pomanjkanju izurjenih delavcev povezano s kampanjo, katere cilj je uničenje pridobitev, ki so jih unije izvojevale v zadnjih letih. Na tisoče delavcev je izgubilo zaslužek v depresiji in ti še vedno čakajo prilike za zaposlitev.

Coyne je dejal, "naj oni, ki vpeljejo o pomanjkanju delavcev, pridejo k nam in dobili bodo takoj 350,000 izurjenih delavcev. Češ trideset odstotkov članov stavbinških unij je še brez dela."

Eksekutivni odbor ADF je izjavil, da odgovornost za glavne faktorje v produkciji ne more biti potnjenja na stran. Predvsem je potrebna kooperacija med delavci, delodajalci in vlado. Ameriška delavska federacija sodeluje z vsemi agencijami, ki so udeležene v naporih za ojačanje narodne obrambe, toda vodila bo odločno borbo proti interesom, ki bi radi uničili zakone za zaščito delavcev, podaljšali delovne ure in znižali mezde.

"Gotovi" interesi skušajo ustvariti vtis, da je nastalo pomanjkanje izurjenih delavcev," pravi eksekutiva ADF v svoji izjavi. "Namen teh je prozoren. Nategnili bi radi delovne ure in odpravili vse regulacije za zaščito delavcev in meznega standarda."

Ameriški turisti lahko obiščejo Kanado

Ottawa, Kanada, 18. jul. — Kanadske avtoritete so ponovno naglasile, da ne stavijo ovir ameriškim državljanom, ki hočejo obiskati Kanado. Kar zahtevajo od turistov, je le izkazilo, da so ameriški državljan. Premier Mackenzie King je nedavno izjavil, da so stare regulacije še vedno v veljavi. Ameriški državljan ne potrebujejo potnih listov za vstop v Kanado.

Vodja teroristov mora zapustiti Irsko

Belfast, severna Irsko, 18. jul. — General Soin O'Duffy, bivši načelnik Irske republikanske armade, teroristične organizacije, je bil izgnan. Policijske avtoritete so mu zapretili s aretacijo, če se bo vrnil. O'Duffy je bil poveljnik irske brigade, ki se je borila na strani generala Francisa v času španske civilne vojne.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society
Miroslava in Sibirskem Strani (even Chicago) in Kanto
\$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago
in Cincin \$7.00 na leto, \$3.50 na pol leta; za Cincinnati
\$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincin \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Consent to publish in Prosveta—Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to author only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s Nacim
PROSVETA
2637-28 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo na primer (July 31, 1940), poleg valjke
izena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla na-
ročnina. Ponovila jo praviloma, da se vam list ne ustavi.

Glasovi iz naselbin

Usoda slepe starke

Johannes City, Ill.—Tukajšnji lokalni list je zadnje dni pisal o neki slepi 71-letni starici iz okraja Williamsons, ki zamašča relikva, podpre za slepece ali starostne pokojnike. Imenuje jo "ubecnica pred red tapom". Birokrati jo pošiljajo iz urada v urad in povsod se izgovarjajo, naj išče pomoči v drugem uradu. Njena usoda je silnica usodi Cankarjevega hlapca Jerneja.

Poročevalec.

O obisku Clevelanda

Hermine, Pa.—Dne 3. julija ob 3. popoldne se pripeljeta do podpisane Fradelova iz Latroba. John pravi, da je kara nova in bo treba počasi voziti in se nam torej muditi. Ceste 30, 45 in 14 so nas pripeljale do Newburgha (Cleveland) pred 9. uro zvečer. Tam me je John izdampal pri Delavskem domu na Prince ave., sam pa se je odpeljal z ženo na prenočišče k Siskovicihu. Rekel sem mu, da se na Prince ave. ne bom izgubil, ker sem bil tam že leta 1936.

V domu je bilo precej naših ljudi in nekaj sem jih že poznal. Bil sem pogoščen kot je že stara navada pri naših ljudeh. Po par urah pogovora mi je rekel P. Segulin, da lahko dobim prenočišče pri njem ali pri Travniku. Obiskal bi bil rad še Hribarja, toda je bilo predelež; mislil sem si: ga bom že videl na zboru. Prenočil sem torej pri uljudni Travnikovi družini, za kar jim lepa hvala.

Zjutraj ob 8. se je že prifrul John v spremstvu Siskoviche, kateremu so ceste po Clevelandu bolj znane kakor Fradelu. Pripeljemo se o pravem času do Slovenskega delavskega doma na Waterloo, kjer je bilo že zbranih precej delegatov iz več držav. Milan Medvešek je bil zelo zaposlen, vendar me je takoj zapeljal do dobrih rojakov na stanovanje, namreč k Feliksi Strumbliju na Arcade ave. Oba Strumblijeva sta zelo aktivna člana; delala sta podnevi in ponoči za kuhinjo in drugo. Oba razumeta potrebo kooperacije, ako hočemo biti uspešni pri organizacijah. Pri toževanju širi le obupanje pri ljudeh, ki še ne poznajo potrebe ta kolektivizem. Strumblijeva imata samo eno hčerko, katero že vežbata za kulturno delo. Obe sta iskreno zahvalni za brezplačno stanovanje. Odklonila sta vsako ponudbo s pripombo, da vesta, koliko zaslužijo potovalni zastopniki naprednih publikacij.

Zborovanja kongresa JSZ in PM ne bom opisaval, ker to bodo že drugi storili. Vendar dodam, da je zbor storil dober zaključek, ker drugega programa v današnjih okoliščinah ni bilo za sprejeti kakor predlog urednika Proletarca. In sedaj apeliram na vse klube JSZ, da sklep zbora odobrijo na splošnem glasovanju. Sedaj je odprta pot za bodoče sodelovanje za masno stranko, katera mora priti, ko bo konec diktatur. Do takrat pa zveza oziroma Prosvetna matica in Proletarec lahko pomagajo v unij-

skem gibanju in na naših odrih ter v vsem, kar bo koristilo napredku.

Med nami smo imeli našega najstarejšega sodruga Etbina Kristana; ki je porabil vse svoje energije svojih 73 let za uspešen potek tega zbora. V soboto zvečer sem imel čast srečati se tudi z našim pevcem Antonom Subljem in Frankom Plutom, ki sta prepevala v družbi naše domače pesmi pozno v noč. Pohvaliti moram tudi pevsko zboru Zarjo in Jadrana, ki sta nastopila na koncertu 5. julija. Na banketu v soboto zvečer pa so nas kratkočasili s pevske točkami Anton Perusek, Sophie Turkman, Josephine Turk in mrs. Poljšak. Vse je spremljal na piano Poljšakov sin. Najbolj me je presenetila sodr. Poljšak, ki ima dober in lep glas. Njen sin je še mlad, toda se vidi, da ima dar za glasbo. Tudi Leo Poljšak je neutrudljiv in miren delavec na društvenem in kulturnem polju.

Obiskali smo tudi muzej starega časopisa, knjig, slik itd. v SND na St. Clairju. Upravlja ga Erazem Gorše. V tem muzeju je že precej zanimivega. Največ je prispeval Matija Pogorelec. Ako ima kdo od Slovencev kaj starih zanimivosti, naj jih pošlje temu muzeju.

Najbolj, kar sem videl v Clevelandu, me je pa razveselila izletniška farma SNP, ki obsega 10 akrov in je oddaljena samo 15 milj od Collinwooda. Po tej farmi teče čist potok, v katerem bodo lahko napravili kopališče, kar bo privabilo mladino na pogoste obiske teh prostorov. Ta farma je že sedaj izvrstna reklama za jednoto in je vredna trikrat več kot so plačali zanj. Na njej je velika dvorana, hiša in razna druga poslopja, tudi za kempanje. Vse, kar je sedaj potrebno, je postrtovanje, da se izboljša, kar je še potrebno.

Ta farma me je spomnila na socialistični park v Readingu, Pa. Zadnji je le bolj izpopolnjen. Tamkajšnji sodrugi so mi povedali, da so večji del vse dela sami napravili brezplačno. Njihova dvorana je nekaj izrednega. Zanj so kupili samo material, ki jih je stal okrog \$5000, postavili so jo pa sami.

Kot razumem, tako delajo tudi naši Clevelandčani. In radi brezposelnosti imajo tudi priložnost, ampak domov smo prišli že drugi dan zjutraj. Imeli smo smolo s Turšičevim karo, dasi je še nova. Pokvaril se je generator, kar je sežgalo baterijo in avne luči so ugasnile eno miljo pred Moon Runom. Neki fant nas je porinil do Kebetove garaže. Njega smo sklicali pokonci ob 2. ponoči. Rekel je, da bi ne pravile pridne delavske roke v zadnjih par sto letih.

Sicer pa Clevelandčani itak dobro razumejo to geslo. Tam ima naša jednota 28 društev. In pogledite koliko domov imajo v Clevelandu in drugih kulturnih društev. Tudi na združni farmi SNP je precej prostovoljcev. Oskrbnik je Kos, pomagači pa Črtalič, Kocijan, Sorc, Gor-

Costume for Fair

Simplicity in dress is the keynote of the World's Fair of 1940 in New York. A simple coat of light weight is part of the wardrobe which Mary Lewis, a director of the World of Fashion exhibit at the World's Fair suggests out of town visitors bring to the Fair. She also advises plenty of simple dresses of the spectator sport type.

janc, Suštaršič, Terbičan, Komar, Božič, Krebel, Zorko, Durn, Lazar, Jartz in seveda Milan Medvešek ki je predsednik, Matt Petrovič in drugi. Jartz me je peljal na farmo v nedeljo že ob poldevetih zjutraj. Milan je zelo postrtovalec na kulturnem in društvenem polju. Tudi naše ženske so aktivne, ampak primanjkuje mi prostora, da bi jih navedel po imenu.

Seznamil sem se z več aktivnimi delavci in delavkami. Moje priporočilo je: le tako naprej, ker čas kolektivizma dozoreje. Potrebno je potrpljenje in zamera na stran pa mora iti naprej. Vesel obraz je največja privlačnost pri delu na kulturnem polju. Zapomnimo si tole-ameriško geslo: "Grouch and you will grouch alone; smile and the world will smile with you." Torej v Clevelandu pešajo stare moči, kot so Kuntič, Černe in drugi. Medvešek, Terbičan, Barbič pravijo, da so trudni, Lojze Zorko pa je še korenjak in pogum. Naš Matt Petrovič ima še tudi dobro voljo za delo in še več drugih. Le težko sem se poslovlil od uljudnih rojakov v Clevelandu.

Iz tega milijonskega mesta, to je z združene farne SNP, smo se odpeljali v nedeljo ob 6. popoldne, ampak domov smo prišli šele drugi dan zjutraj. Imeli smo smolo s Turšičevim karo, dasi je še nova. Pokvaril se je generator, kar je sežgalo baterijo in avne luči so ugasnile eno miljo pred Moon Runom. Neki fant nas je porinil do Kebetove garaže. Njega smo sklicali pokonci ob 2. ponoči. Rekel je, da bi ne pravile pridne delavske roke v zadnjih par sto letih.

Med potjo iz Clevelanda smo se ustavili tudi pri znani zakonski dvojici Mihevc. Tudi nju smo spravili iz postelje, pa ni bilo nič jeze. Mrs. Mihevc je bila delegatinja na zboru, ampak je prišla še podnevi domov. Mi smo hoteli preiskusiti njeno mle-

ko, katerega Barbič tako hvali. In res nam je dobro teknilo in smo ga popili vsak štiri čase. Poleg Turšičevih iz Jennera in podpisane sta potovala z nami tudi Vidrih iz Johnstowna in mrs. Fradel iz Latroba. Ta zbor JSZ in PM mi bo ostal v spominu vse ostale dni mojega življenja. Anton Zornik, zastopnik naprednih listov.

Obisk srednjega zapada

Norwood, Mass.—Zadnji mesec smo se namenili, da obiščemo naše prijatelje na srednjem zapadu in v Pennsylvaniji. Zasedli smo avto in se odpeljali proti Chicagu k našemu prijatelju Jimu Zavavlavu. On nas je peljal v glavni urad SNP, kjer smo dobili Filipa Godine in njegovega sina, ki nam je vse razkazal, tudi dvorano. Vse nas je zelo zanimalo in se nam dopadlo.

Od tam smo se podali v hotel Pavla Bergerja, ki nam je pripovedoval o starem kraju, katerega je lani obiskal, kar nas je tudi zanimalo. On je obiskal tudi našo nekdanjo Slovensko gorico. Ko smo se tako razgovarjali, je prišel jednotin predsednik V. Cankar in prišel nas nagovarjati, da bi tukaj ustanovili društvo SNP. Je vse lepo, toda nas je premalo. Tukaj nas je le par slovenskih družin, ali otroci se ne zanimajo za slovenščino. Tam smo se sestali tudi z Antonom Trojarmem, oskrbnikom glavnega urada jednote.

Ko smo se pri Bergerju nekoliko okrepčali in pogovorili, nas je prijatelj Zavavla odpeljal v Cincin, kjer tudi živi več Slovencev, od tam pa k Wilson Co. v tako zvani Stock Yard ali čikaške klavnice. Ogledali smo si tudi Garfield Park, Humboldt Park in čikaško letališče. Tako smo v Chicagu dosti zanimivega videli, kar nam bo ostalo v spominu.

Po treh dneh bivanja tam smo se 26. junija odpeljali v Milwaukee. Tam smo obiskali več naših starih prijateljev, s katerimi smo skupaj v šolo hodili. Obiskali smo Blažičeve, Pavletičeve in mnogo drugih starih znancev. Tudi v West Milwaukee je dosti Slovencev. Ogledali smo si tudi Schlitzovo pivovarno in Washingtonov park. Milwaukee je lepo mesto. Obiskali smo tudi naše prijatelje v Wauwatosa, kjer smo se zabavali do pozne noči. Bili smo tudi pri Michiganskem jezeru. To mesto je zelo lepo.

Od naših milwauskih prijateljev smo se ločili 30. junija in se podali proti Pennsylvaniji, kjer smo v mestu Washingtonu obiskali Franka Lestana, Franka Mastnega, Jamesa Samsa in Frankoviche. Vsem se zahvaljujemo za gostoljubnost.

Iz Washingtona smo se napotili v Strabane, kjer smo obiskali družini Johna Trohe in Joveva Novaka. Nas so prav dobro pogostili potem pa odpeljali 4. julija na koncert in piknik tamkajšnje pevskega zbora v dom društva Postojnske jame 138 SNP. Zelo smo bili ganjeni, ko smo videli na odru mladino, ki je prepevala lepe slovenske pesmi. Tukaj smo že 30 let, toda kaj takega še nismo doživeli. Ta dogodek nam ostane v spominu. Potem pa smo se zaplesali v Drenikovem parku na pikniku.

Težko smo se ločili od slovenskih ljudi. Poslovlili smo se 5. julija in Trohovi ter Novakovi so nas spremljali do Pittsburgha. Tam smo se ločili in šli proti Bostonu. Domov v Norwood smo srečno prispeli 6. julija. Z nami je bila tudi Helena Petrovich.

Emil Bisdnak.

Poročilo zastopnika

Sharon, Pa.—Dasi se težko drtim pokonci, vendar me dolžnost veže, da se zahvalim bratom in sestram društva 262 SNP in društva 174 JSKJ za številne obiske v bolnišnici in na domu, prav tako tudi mladinskemu krožku 21 naše jednote, katerega načeluje naša vrla Frances Novak. Ona mi je prinesla tolažbo, da bi se še videli na kakšni veselici in se zavrtela prav po štajersko. Izročila mi je tudi zavitek pomaranč.

Če se človek pogovarja s tako prijazno devojko kot je Frances Novak in nje mlajša sestra Mimi, se pomladi za celih 50 let in zbere svoje moči, da bi jih spremljal na piknik in plešanje. (Dolje na 3. strani.)

Naslova ni treba

Zadnje čase se nam je nabrala torba informacij iz Clevelanda. To torbo je treba iztisniti — čeprav le "od časa do časa" — da bo prostora za nove stvari.

Danes se informacije tičejo znanih tveganj, ki so doma povsod in nikjer, ki govorijo o slogi in delajo neslogo, ki pihajo izza oglova jim ne vidi obraza in ki blufajo naivnežem da so pleve pšenica.

To so naši Stalinovi hlapci okoli mrs. Naprejške, ki se mu aline edijo naprej, masšira pa po eni nogi nazaj.

S tičkom Naprejškom vred se je priselil Cleveland tudi Francek Petavsek. Mož je obilen fizično—in to je vse; drugače ga Cesar ni, niti vojska ne vzame, pravijo—in naši Clevelandčani ne morejo dobiti od njega ničesar, izvemši če bo kdo tako nearečen, da se nalezje njegove bolezni.

Petavsek je bolan. Njegova bolezen je, da ga ne prime nobeno pošteno delo in da se neli oziroma "buma" naokrog in gleda, da do kaj brez dela.

Ko je "pribumal" v Collinwood, se je prislil na socialiste. Ker je namigaval, da je sam na obisku in ker je poleg tega hvalil socialističnega Proletarca in Prosveto, so mu postregli, da bil lačen in da je bil pod streho. Poleg hvaljanja je plačeval tudi s tuljenjem, čimur on pravi petje. Nekaj časa je šlo s hvalisanjem in tuljenjem, ampak dolgo ni šlo. Človek se v ga naveliča, tako so se naveličali tudi Petavsek in rekli so mu na lep način, naj gre nazaj. Little Falls k svoji ženi, katera sameva tam in na svoj "Lover's Leap", ki zamašča čaka gospodarja.

Petavsek je pa bil užaljen in da se maščuje nad gostoljubnimi socialisti, ki mu niso več hoteli dati zastojanskega kvartirja; je odmenal Naprejšku in se nanj primolil. In odsluh je Petavsek doma. Našla sta se prava dva "buma", dva tiča selica, dva zastojkarja dva parazita, dva blufarja.

Francek Petavsek je zdaj krošnjar, dokle bo neslo. Ampak Francek menca naokrog in krošnjari pod napako pretezo. Naši ljudje imajo za "pepeka", ki je malo pristucan, se jim smili in zato mu tu pa tam vržejo dva kvodra ali tri za cunjico, katero jim prodajo za židano ruto.

Toda vsi naši ljudje niso slepi in tudi oni, so niso vedno. Drug za drugim spoznavajo, da je Francek Petavsek prefrigan tič, ki se nali dela prismojenega, samo da ujame groš ali dva in lahko živi brez dela. Slišijo tudi, kako Petavsek nesramno obra one, pri katerih je la zastoj jedel in pil—in to se jim smi.

Tako ga spoznavajo. Zato pa njegova prejevska krošnjarija nazaduje, čeprav moč cel na vso moč brusi jezik in povečava svoj prijavo robo.

Koliko časa bo krošnjaril z Naprejškom, odvisno od onih, katerim se še smili, ker mislijo, da je revček, ki mora živeti. Čim vsi spoznajo, da je "revček" zato, ker neče delati, tudi če bi dobil pošteno delo—bo konec njegove krošnjarije in moral se bo vrniti na svoj "Lover's Leap" ali ga bo kupil kdo drugi za opravljanje.

Prav lahko se zgodi, da ga kupijo pri farin tedaj bo krošnjaril s "piknik"—kakor zdaj Naprejškom in opravljal bo stalinovske fanti kakor zdaj opravlja socialiste.

Kajti lenuharij kot je Francek Petavsek, nečejo delati, nimajo značaja in se udinajo hlapca vsakomur, ki jim vrže zastoj kosti obiranje. Danes obirajo Stalinovo kost, jutri bodo Grdinovo, Hribarjevo ali kdor jo da.

Sicer je pa Collinwood že od nekdaj slab kraj za "bume" in tako ne bosta tudi naša dva "buma" dolgo pihala kaše. Podkurili jima bodo naši socialisti, ki ne trpe potepuhov, posebej onih, ki jim ponujajo mačka v zaklju. Petavsek heraus!

Električni prst

Neki ameriški profesor je pred kratkim napravil zanimiv izum, ki naj slepec omogoči čitanje navadnih časnikov. Gre za "električni prst", ki se na prst natakne in dvajsetkrat ojači globelice in višine, ki jih tisk napravi papir. Slepec je na ta način močeno odpav navadni tisk tako kakor posebno pisavo, ki imajo slepci.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 19. julija 1920)

Domače vesti. V Pittsburghu, Pa., je umr Martin Brintin iz Kastava, član SNP.

Delavske vesti. Tekstilni baroni so izpili tisoče delavcev v Massachusettsu.

Iz inozemstva. Antanta je dala sultanu v Cigradu ultimatum, naj ukroti rebelnega Kemala pa zapusti Evropo.

Sovjetska Rusija. Leon Trockij je izjavil "Mir s Poljsko bomo sklepali v Varšavi". Sovjetske čete se bližajo Minsku.

Težave ameriških socialistov

Zadnje sredo smo v Prosveti priobčili vest, ki nam je bila poslana direktno iz centralne ameriške socialistične stranke, namreč pismo, ki ga je pisal justični tajnik Jackson socialističnemu predsedniškemu kandidatu Normanu Thomasu in v katerem je Jackson zagotovil Thomasa, da socialistična stranka ni na noben način pri vladi smatrana za peto kolono in onim, ki podpisujejo socialistične nominacijske peticije, se ni treba bati nobenih slabih posledic.

Vest se glasi, da se je Thomas pritožil pri justičnem departmentu glede šikaniranja pobiralcev podpisov za socialistične peticije v nekaterih krajih, kar očitno državljan, da nočejo podpisati peticij, ker se boje, da bi potem imeli sitnosti, češ, da podpisajo peto kolono. Pismo justičnega tajnika Thomasu pa dokazuje, da je ta strah prazen; justični departament dobro ve, da ameriška socialistična stranka nima nobenih zvez s kakšnim totalitarnim režimom v inozemstvu—in le one organizacije in skupine, ki so v zvezi z diktatorji v tujini, se smatrajo za peto kolono.

Mi smo z veseljem objavili gornjo vest, da s tem odvrnemo vsako bojazen naših ljudi, ki še niso pravilno poučeni. Sitnosti in šikan se vsakdo ogiblje. Naši ljudje v Pennsylvaniji že imajo bridke izkušnje, ko so podpisali peticije komunistične stranke, nakar so bila imena podpisancev objavljena v časopisih. Seznam teh imen se čita kakor kakšna "črna lista" petokoloncev!

Da imajo zdaj tudi socialisti ponekod sitnosti—ker jih nevedni ljudje mešajo s komunisti—so tega pred vsem krivi voditelji socialistične stranke sami, ki so na konvenciji svoje stranke v Washingtonu, D. C., usilili delegatov tisto nearečno pacifistično resolucijo, katera je ameriške socialiste trenutno postavila na stališče komunistov. Mi smo že takrat izrekli bojazen, da bo tista bedasta resolucija postavila socialiste v nevarnost šikan—in to se je zdaj zgodilo. Čemu je bilo socialističnim voditeljem kot so Thomas, Krueger in drugi, ki so drugače razumni možje, treba tega? Sami pravijo, da resolucija je že brez pomena—in če je tako, čemu so razburili in razcepili še tako majhno število članstva? Resolucija je kajpada brez vsakega praktičnega pomena, ampak na papirju je le—silno nerodna taktična poteza je še v moči, dokler ni uradno preključena.

Omenjena nesmiselna resolucija je bila glavni vzrok, da so zastopniki Jugoslovanske socialistične zveze in Prosvetne matice na zboru v Clevelandu 6. julija z veliko večino sklenili, da zveza izstopi iz socialistične stranke in ostane samostojna socialistična organizacija toliko časa, dokler se ne pojavi v Združenih državah delavska stranka, ki bo v svojem jedru resnično in demokratično socialistična. Ta sklep ima še potrditi članstvo JSZ.

To je bil pameten zaključek in upamo, da ga podpre večina članov JSZ čim prej močeno. Slovenci delavci v Ameriki, ki so člani JSZ, vendar ne bodo tako nespametni, da bi nosili moralno odgovornost za kozle socialističnih voditeljev, ki so v zadnjih štirih letih dovolj jasno pokazali, da jim ni za demokratično taktiko in še manj jim je za mednarodno delavsko solidarnost.

In toliko časa, dokler so člani socialistične stranke, morajo—hoče ali neče—nositi odgovornost za taktične napake voditeljev stranke, morajo nositi tudi neljube in neprijetne posledice, ki izvirajo iz teh napak!

Mnogokrat smo že približali bridko dejstvo, da je ogromen del posla socialistične stranke v Ameriki na ramah tujerodnih socialistov. To je slaba taktika. Tujerodci organizirajo domačine! Pravilno bi bilo, da domačini organizirajo tujerodce, nabirajo podpise in sploh stoje v ospredju ter nosijo odgovornost. Tako je pa naša naroba: grupa domačinov (večinoma mladih in neiskusnih ljudi) narekuje pravila in taktiko, inozemski delavci se pa morajo potiti za agitatoričnim delom, nabiranjem podpisov itd. in nositi batine, ki jih izvirajo prvi—in plačevati račune. In če bi vse to rodilo na koncu, po tolikih letih, kakšne dobre sadove!

Čas je, da slovenski socialisti v Ameriki nehajo biti "goat". Če hočejo Američani imeti socialistično stranko, naj si jo sami ustvarijo, in sicer pošteno in močno stranko, od katere bo kaj upanja na zmago, nakar bodo vsi tujerodni socialisti z veseljem prišli zraven.

Grupa športnikov, članov unije United Photo Graphic Employees, ki je odnesla zmago v tekmi, katero je aranžirala Liga strokovnih unij v New Yorku.

V senci albarskih planin

Prigoda slovenskega vojaka v Makedoniji

Spisal Ivan Jontes

Janezu je bilo pri duši kot bi bil pravkar zagrešil neznansko neumnost ali pomoto.

Napoved se je bataljon ustavil na majhni gorski planoti, kjer je dobil pol ure oddiha. Medtem ko so vojaki počivali in žvečili suhor, s katerim so bili še najbolj založeni, so se oficirji zbrali v gručo okrog majorja, ki jim je živahno zatrjeval: "Pravim vam, gospodje oficirji, da je to naravnost krasen teren, kot nalašč za nas... Pomnite, gospodje, da bomo tod imeli morda še opravka s sovražnikom z one strani!" — in major je z očmi pokazal na gorovje na zapadu — "v katerem slučaju bomo mi na bojišču, ako nam bo teren boljše natančno znan."

Janez, ki je sedel v bližini gruča ter jo aludiral je zagodrnjal: "Res krasen teren — za divje koze, toda ne za ljudi..." potem pa dregnil Lipeta: "Ali jih ališiš? O sovražniku z zapada govore."

"O Albancih?" je zazelal Lipe. "Teh še za pošten zajtrk ni..."

"To že," je pritrdil Janez, "ampak onostran Jadrana so Italijani, ki se jim že dolgo cede silne po Balkanu."

"Po temle skalovju in ilovici?" se je neverjetno čudil Lipe. "Beži, tega pa ne verjamem! Norci bi morali biti, da bi silili v to puščavo."

Janez je malomarno zmignil s rameni. "Njihova stvar... Jaz samo upam, da me ne bo tu, kadar se komu na oni strani albarskim planin omrači um..."

Popoldne so korakali skozi majhno pastirsko vas v skriti dolinici. Pred bornimi kočami je bilo videti nekaj moških, žensk in otrok, ki so mrko motrili mimoidoče vojaštvo. "Arnavti", je presodil Janez, "kajti na obrazih jim berem, da nas v mislih na najnevarnejši način pošiljajo k vragu... Oni pač ne vedo, da nam niso tile njihovi neprijazni kraji nič bolj pri srcu kot mi njim..."

Proti večeru se je bataljon utaboril na pusti, s kamenjem posuti gorski planoti. Vojaki so postavili šotore, pospravili pičlo "suho" večerjo, ki so jo dobili na pot ter zlezli pod šotore k počitku. Noč je bila jasna in mrzla, toda vojaški so vzlic rezkemu hladu spali kot ubiti, kajti naporni marš je bil večino njih na smrt utrudil.

O polnoči je moral Janez vstati in oditi z majhnim oddelkom, ki ga je vodil kaplar Lipe, na prednjo stražo. Kakih tisoč korakov od taborišča so našli na petorico tovarišev, katere so prišli zameniti, v najlepšem spanju. Lipe je najbližjega vojaka podrezal s puškinim kopitom, Janez se je pa na ves glas zamejajal: "Haha, to ste pa res imenitni stražniki!... Zaradi vas bi sovražnik lahko poklal ves bataljon, ne da bi se vam o tem kaj sanjalo. Se reče, če bi šlo za res..."

Fantje so prestrašeno planili na noge. Njihov poveljnik se je zmeden opravičeval: "Strašno smo utrujeni... nič ne vem, kaj nas je premagalo..." Potem je v medlem zvezdnem soju spoznal Lipeta in Janeza ter se olajšano oddahnil: "Hvala bogu, da nas ni našel kdo drugi..."

Poveljnik straže je bil kaplar Medved. Janez ga je podražil: "Slabo čast delaš svojemu imenu. Medveda bi vendar tak le maršek ne smel tako zdelati."

"Ti in tvoj koničasti jezik!" je zaspano zabundral v odgovor Medved. "Lahko tebi, ti si se že spal..."

Lipetova četica je ostala sama v gorski gluhoti. Janez se je vsedel na veliko skalo, si prižgal cigareto ter se zamišljeno ogledal v zvezdno breakrajnost.

"Ampak, Janez", ga je tiho opozoril Lipe, "ali ne veš, da se na straži ne sme kaditi? S tem se lahko izdaš sovražniku."

"Saj..." je brezbržno prikimal Janez. "To sem si tudi jaz zapomnil. Ampak nocoj ne gre za res in naš edini sovražnik je spanec, proti kateremu je cigareta še najbolj učinkovit od pomoček. Na, še ti si privošči eno..."

Lipe je brez ugovora sprejel ponudeno cigareto.

Cez čas je Janez začel zamišljeno modrovati: "Poglej, Lipe, kako krasna noč! Jaz se kar ne morem nagledati te krasote in v moji duši ni prostora za najmanjšo hudobno misel in tako mehko mi je pri srcu, da bi objel tudi največjega sovražnika..."

"Tudi Saviča ali Črnič?" ga je podražil Lipe.

"Tudi..." je sanjavo prikimal Janez. "Sicer pa ne vidim v njima nobenih sovražnikov, temveč zgolj človeka, ki sta nekoliko iz tira... Prav za prav so taki ljudje reveži, ker so vedno sprti s svetom in samimi seboj in zato vedno nesrečni."

Lipetu se je še hotelo šale. "Presneto, tega pa res nisem vedel, da ljubezen tako čudovito vpliva na človeka!" je dražil tovariša. "Saj govoriš kot kaka mehkosrčna zaljubljena devica!... Bogom, če ne bi tako dobro vedel, da si ti, bi mislil, da poslušam kakega tujca. Ta presmetana ljubezen te bo res čisto pobabila..."

Janez se je prizanesljivo nasmehljajal. "Ne razumeš me, Lipe. Toda takele tihe zvezdne noči so odnekaj čudovito vplivale na me... Ko sem bil še otrok, sem čisto v tihli poletnih nočeh po cele ure prebil pod zvezdnim nebom in sanjal o lepih stvarih; in pozneje, ko sem odrasel, se nisem v tem nič spremenil... Mehko, prijazno utripanje in pomeškovanje zvezd me je vselej navdalo s čudovitim mirom in zadovoljstvom; v njihovi družbi sem bil spokojen in neprisiljen dneva so izgubile svojo ostrino in postale brezpomembne... In čisto sem si pri tem mislil: 'Kako lepo bi bilo na svetu, ako bi se vsi ljudje češče ozirli v to krasno, tako lepo vsozračeno stvarstvo ter iz njega črpali navdihnjenje za soglasje v življenju, za mir in bratstvo in ljubezen...' Toda svet je slep in gluha za to prelepo poslanico, zato je njegov delež vedni nemir, skrb, sovraštvo, trpljenje in obup. Lipe! Nocoj sediva tu le, ako si vesoljstvo se nama smehljajo zvezde in okrog naju je prav nebeški mir; pa morda ne bo dolgo, ko bodo tod rezko regljale puške in strojnice, sikale smrt noseče kroglice, treskale ob kamen kranate in ranjenel obupno ječali in si v nepopisnem trpljenju želeli, da bi jih mati nikdar ne bila rodila... Ali ni to žalostno? Namesto za mir, se svet neprestano pripravlja le za novo gorje..."

Zdaj se je tudi Lipe zresnil. "To je v resnici žalostno," je pritrdil tovarišu, "še bolj žalostno je pa to, da ne moremo tega ustaviti in da smo tako brezmočni proti vsemu temu. Jaz bi bil na primer stokrat rajši doma, kjer polje pogreka mrokih rok, a moram tu brezkoristno tratiti svoj čas... Človek ni več gospodar svoje lastne usode!"

"Ne zna biti..." je pristavil Janez ter si zapalil novo cigareto. "Veš, Lipe, jaz sem popolnoma obupal nad tole našo Evropo; bolj ko razmišljam o nji, bolj močno se mi dozdeva, da bo nekega dne v bližnji bodočnosti samomorilno končala v ognju in krvi... In mene to nič ne mika."

(Dalje prihodnjič)

V domu turjaškega rodu

So pri nas skriti, čudovito lepi in idilični kosi zemlje, za katere nas upravičeno zavida vsak tujec. Ali se vam ne zdi, da nekam premalo, vse preveč površno poznamo svojo otjko domovino z vsemi svojimi tisočimi posebnostmi, z redkimi lepotami narave, z vsem tistim pač, kar nam oplaja srce in da je oddiha trudnim silam duha in telesa.

Nemara ne bo napak, če se poglobimo seznanimo z edinstvenim delom dolenske pokrajine, z okolico in mogočnim gradom Turjačanov, stariim, zgodovinskim rodnim gnezdom slavne, plemenitaške rodovine grofov Auerspergov, katere predniki so skozi vse čase fevdalne dobe najbolj krepko in najbolj vidno posegali v zgodovino našega naroda.

Od Ljubljane do Turjaka

Od Ljubljane do Turjaka je vsega skupaj komaj 26 kilometrov poti. In ta je, zlasti zdaj, na pomlad, močno kratkočasna in romantična pot, ki ti na slehernem koraku odpiranov pogled v nove zelene, cvetoče

pokrajine bogatih gozdov bukev in smrek, gričev in gričkov, idiličnih dolin, belih vasi in ljubkih gorskih cerkvic. To je svet, ki se ga še ni dotaknila tista slaba stran napredujoče civilizacije z avtomobilskim hrupom in z zemljo, čez noč preorano in nasilno preurejeno človeškim muham in navadam tega mehaniziranega stoletja gole, suhe stvarnosti.

Preko barja so speljane bele, ravne ceste vsevpred, razkošno se je razbohotila plodna barjanska zemlja, da ti utone pogled v morju pestrobarnih poljskih rož na prostranih travnikih. Od Skofljice sem nas pelje cesta v smeri Zelmelj, prijazne vasi, od koder se ti odpira pogled na široki hrbet kopastega Krima. In ko se potlej spenjaš od Pija-ve gorice po strmih serpentinah navzgor, te spremljajo na eni strani visoki griči Krimskega pogorja s Kureškom, lahko pa se nazaj še lep čas poslavljaj ob Barjanske ravnine, od Ljubljane, ki je v daljini velika komaj za dlan, in od venca gorskih vršacev, ki ti jih naklonjeno sončno nebo odkriva v vsej njihovi veličini in švicarski krasoti. Visoko te že spelejo serpentine, dokler ne zagledaš pred seboj, sredi doline, od vseh strani stisnjene in posejane z bogatimi gozdovi smrek — mogočne zi-

dove turjaškega gradu. Ne, to se ni od minulih stoletij sem prav nič izpremenilo. Vse je še tako, kakor je bilo pred sto, dve sto leti. Grad sam in stara rimska cesta spodaj. Le zgoraj nad gradom, ob glavni cesti, mimo trga Turjaka valovi življenje tega časa. Pred staro gostilno Turjaškega birta se ustavljajo izletniki. Ponosna hiša s velikanskim hlevom, zidana iz kamna. Zdaj pravijo hiši pri Vozlu, svoj čas so rekli pri Prajerju in je bila to imenitna gostilna, kjer so se ustavljali vozniki, katerih dober glas in kupčijska vneza sta zamrla šele po izpeljani železnici, ki 6 km stran pelje skozi Velike Lašce. Takrat se je dobro živelo. Še danes živi v svoji hišici sraven gostilne nekdani hlapec, ki je tiste čase zaslužil po 2 goldinarja in pol na dan in ki zdaj s prisluženim denarjem mirno živi svojo pozno starost. Zdaj pa izpod gostoljubne strehe starih kostanjev Vozlove gostilne vzdol k gradu!

Zgodovinska tla

Tla, kodor turjaški grad stoji, so zgodovinska že po postanku. Saj poroča rimski zgodovinar Strabo, da je tod že za časa Rimljanov stala rimska naselbina Auruponum ali Aurupium. To naselbino, ki je bila,

po njeni strateški legi sodeč, najbrž tudi trdnjava, je potlej leta 451 razdelal hunski kralj Atila. Prvotni grad doseljene bavarske rodbine Auerspergov je stal niže od sedanjega in od trdnjavega stolpa še danes ohranjeni ostanki razvalin. To je bilo v letu 1067. Bila pa je prvotna grajska zgradba najbrž pretesna in zgradili so pozneje na sedanjem mestu — vrh strmega, bujno zarašlega griča novo, mogočno grajsko poslopje, ki še danes slikovito dominira nad dolino.

V resnici, ne moreš odtrgati pogleda od orjaških grajskih stolpov najstarejšega dela gradu, ko se mu bližaj od zapadne strani. Spodaj, pod starim obzidjem, se stiska kup slamnati, bornih bajtic, pa ti to nasprotje močno pada v oči ob misli na dni blestečega fevdalstva in bednega tlačanstva. Da, v tehle bajticah so svoje dni prebivali grajski tlačani odnosno grajski dninarji in muzikantje, kakor se jim je že reklo. Čez dan so opravljali na gradu težak ali poljska dela — nosili so šilce za štebali, za škornji. Vsako opoldne in zvečer pa so igrali gospodi pri pojedinah na pihala in godala vesele in razposajene. Kajti mogočni turjaški gospodje so si pač v svojem knežjem dostojanstvu in razkošnem življenju kaj taknega mirne duše privoščili. Na starost so muzikante vtaknili v nekakšno skupno zavetišče, tudi pod gradom, kjer so potlej za silo živeli in hodili v cerkev moliti za izveličanje svojih gospodov. Rekli so jim maliki: njihovo zavetišče — takratni "špital", še danes stoji pred glavnim vhodom v osrednje grajsko poslopje.

Stojiš pred zidanimi stražnega stolpa, na katerega pročelju je vklesan velikanški grb črne-ga tura — grb grofov Auerspergov. O postanku grba pripoveduje stara pravljica tole: Ko so se Auerspergi dosegli v to kraje in zidali grad, so našli v prostranih gozdovih krog in krog množice divjih turov. Orjaški voli, črni turi, so zidavo gradu močno ovirali, napadali so zidanje, tako da se je sam grof s trumo hlapcev dolge mesece boril proti njihovi škodljivi zalegi. Lov je bil uspešen, kajti vse ture so pobili — razen enega, največjega. Pet dni ga je grof zaman zalezoval, šest dan pa ga je živga ujetega pripeljal pred grad. Zidarji so ga hvallili v en glas ter prerokovali grofu slavno, junaško bodočnost njegovega rodu. Tako prijetno počaščen po srečnih prerokbah je vzel grof črne-ga tura v svoj grb.

Sprehod po gradu

Tudi nad glavnim portalom visi grb črne-ga tura. Čudovit je pogled na grajska poslopja in na dolino spodaj s ploščadi, ki jo na kraju zapira velikanaka lipa — nema priča davnih stoletij. Grajska kronika ji pripisuje starost 800 let. Kakšen pester niz dogodkov so videle košate veje in krone njenih vrhov. Njene orjaško deblo bi komaj objeli štirje možje. Z jekleno žico so morali zvezati stranske veje z deblom, da se od starosti ne odkrhnejo. Nad portalom je vklesana letnica 1637. Najbrž so grad takrat prenovili in se ni od tistih dob prav za prav v ničemer izpremenil. Stopiš na kamnito dvorišče, kjer te sprejme ustreziljivo razlagalka uslužbena pri grofovi družini. Tu je grajska kapela, danes farna cerkev turjaške župnije. S tegale balkona je svoje dni grajski sodnik razglašal sodbe obsojenim tlačanom. Kaj pa tale kamnitni relief ženske z otrokom, vzidan na dvoriščno kamnito ograjo. To je lik neke turjaške grofice, ki je tod na dvorišču pokopana z otrokom vred. Najbrž se je hudo pregrešila proti postavam rodu, da so jo pokopali zunaj rodbinske grobnice. Zdaj pa kar lepo za menoj v pritlične sobane starega dela gradu, kjer so zdaj prostori turjaškega muzeja, ki je javnosti smerom uslužno odprt. Najprej znamenita Lutrova kapela iz časa reformacije. Danes je podolgovata kapela prazna, ostale pa so na stenah prelepe starinske freske samih svetopisemskih motivov. Po stopni in na stenah so kri-

žem krazem razvrščeni grbi vseh komtes, barones, ki so se zvezale s turjaško hišo. To je pester rodovni seznam dolge stoletij slave in moči turjaških gospodov. Na koru protestantovske kapele vidiš lahko ohranjeno celico, v kateri je za časa protireformacije prevajal protestantovsko sveto pismo predikant Jurij Dalmatin, nazvan Jurij Kobila. Tu sem so ga torej zazidali, da bi ga skрили pred preganjanjem, saj so gradovi najdelj ohranili krivi nauk protestantizma, kateremu so katoliki napovedali neumljen boj. Ves v duhu davne zgodovine stopiš potlej v srednji prostor, kjer so nekoč mučili tlačane. Še danes so ohranjene v steno vdolbene ozke celice, kamor so kovali na steno nesrečne obsojence in jih mučili. Okoli še zmerom vise ob steni in ohranjena so še tudi mučilna orodja. Skoraj z grozotipavaš razstavljene stiskalnice, palice z žebli na koncu in se ti kar zazdi, da se jih še zmerom drži prelita kri nedolžnih tlačanov, katerih bedna življenja so bila na milost in nemilost izročena vsemogočnim fevdalnim oblastnikom. Skozi zamežena okna padajo snopi luči na pisano razstavljeno šaro, vse to so reči, ki so jih tod nazivali in zgovoreni dokument blesteče, pa tudi mračne dobe srednjega veka. Tu vidiš spretno odliče modele miniaturnih topov, ki so jih turjaški gospodje odvezli Turkom. Ohranjena je priprava za obleganje utrd — nekakšna prožna deska za kamnitne kroglice, tako imenovani metalci kamenja. Potlej stara svetilka za vosek, ogromen pečetnik v obliki škartij, primitivni kolovrat, ki je nekoč prejel stal v grajskih sobanah.

Izza turških dni

Naslednja dvorana nas povede v zgodovino turških bojev pri nas, v katere so turjaški gospodje junaško posegali s svojo železno roko in si pridobili sraven neminljiv zaslug. Po stenah vise v mnogih slavni bitkah zaplenjeni turški handžari, turške sablje, jekleni oklepi za turške konje, celo drago zaplenjene turške zastave s polumescem. Poleg docela ohranjene viteškega oprava turjaške gospoda, ki jo je nosil v bitkah. Šlem, železna srajca, jekleni oklep. Viteški meč, ki ga je nosil plemenitaš ob slavnostnih prilikah. V dragoceni skrinjici iz cipresovega lesa zagledaš dve nagačeni glavi odnosno samo kralj, še docela porjaveli od starosti. Prazno buljijo vate odprtine oči, ust in nosu. To sta glavi Herberta Turjaškega, slavnega poveljnika Vojaške krajine v bojih proti Turkom, in kneza Friderika Višnjegorskega. Leta 1675 sta plemiča napadla turška paša Ferhada pri Budački, toda bila sta premagana, ubita in njeni odsekani glavi sta bili poslani sultanu v dar. Herbertovega sina pa so ujeli in moral je korakati v zmagovalnem sprejedu po carigradskih ulicah. Takratni cesarski poslanik pri turškem sultanu baron Ungnad ta sprejedu takole opisuje:

"Dne devetega decembra je bil tu žalosten in sramoten sprejedu. Najprej so jezidli nekateri ponosni Turki z meje v svojih kapah z dolgimi konci. Za njimi sta nesla dva Turka dve zastavi, nato dva druga na dolgih drogovih glavi Herberta Turjaškega in Friderika Višnjegorskega. Glava deželnega glavarja je bila širokega, prijaznega obraza z rdečkasto in sivkasto brado in posivelimi lasmi. Zdelo se nam je, kakor da bi imela rano pod licem. Glava Friderika Višnjegorskega je bila brez brade in podolgatega obraza. Tisti, ki so jima odsekali glave, so jih tudi nosili. Deli Pernava, ki je obglavil Turjaškega, je poslal zaim (nižji poveljnik) in se mu je plačal izbojčala s 250 tolarji. Postal bo gotovo še alori ali sasaabeg. Deli Regie, ki je nosil glavo Višnjegorskega, je tudi postal zaim in ima na leto 2000 asperov. Za temi so nosili štiri zastave. Potem je šel ujeti stotnik z ogrskimi klobukom in hrvaškimi škornji, po imenu Lovrenc Petričević, oskrbnik gospoda Jošta Turna na Žumberku, za njim dva ujeta trobentača in en piskalec, nato 20 ujetni-

FOLIES EVE

Here's petite Marie of Clifford C. Fischer's New Folies Bergeres appearing behind a giant "elephant car" leaf from a palm plant grown on Treasure Island. She makes a charming "modern Eve," at the Golden Gate International Exposition, don't you think?

kov z verigami okrog vratu, sami mladi in močni ljudje. In skoraj zadnji je šel mladi Turjaški s širokimi rokami in usnjnimi hlačami, z zelenim in modrim peresom za klobukom. Nessimi Tihaja, dvornik Ferhada paše je iz Bosne pripeljal hrvaške in kranjske ujetnike in je zato postal čauš na dvoru."

Muzej orožja

Kožo z glav obeh plemičev so potlej Turjanci odkupili za 30.000 cekinov. Danes si lahko ogledaš te redke priče turške in srednjeveške grozovitosti. Ogromen, tri metre dolg rog stoji zraven. S tem rogom so klicali tlačane na delo z grajskega obzidja. Naslednja dvorana te seznani z novjšim orožjem in intimitno opravo odnosno zapuščino Turjčanov. Po stenah vise puške, od najstarejših na kresilo do novjših lovskih. V omarah so lepo razvrščene paradne obleke grofov, vse z zlatom obšite, razkošne, kakor je bilo razkošno in bogato plemiško življenje tistega časa. Še danes se bleščijo paradni oklepi in šlemi turjaških imenitnikov, z zlatom okovani parani meči. Eden turjaških grofov je bil papežev komornik, kakor ti pove napis na uniformi. Posamezni kroji še zmerom nosijo trakove visokih redov v gumbnici. Njih lastniki že davno trohne v grobnicah — kako prazna in puhla je slava tega sveta. Obstanes pred steno in izveš, da je razstavljeno tatarsko orožje daroval turjaškemu grofu ruski car Aleksander III. Poleg opreme za

sabljanje zagledaš etui z dvema pištolama za dvoboje. Kdo koliko krogel iz njenih cevi reševalo čast ponosnih plemiških sinov. Zopet skrinjice steklenim pokrovom. Tu, s so shranjena pisma Turjačanov. Njihova privatna korespondenca in to iz let 1262, 1335, iz navedenim mesecem in dnevanja. Na ovoju nekega pisma vidiš podpis: Maria Ter Avstrijska cesarica. Mogoče so bili Turjaški gospodje, no pismo neke Turjaške grofice nosi datum: 19. december 1341. Zda bi pa človek le rad, saj nekaj od tistega pisane življenja v plemiških dušah skrivajo pobledle črke re gotake pisave. Kaj vse dogajalo za temile stenami z dolga stoletja, saj kaže rožnik na steni letnico 1067, grof Auersperg Adolfus, potlej dolga vrsta imen vse do 15. stoletja. Kaj pa potlej takrat do danes! Kronika, jaske rodovine obsega do knjige in to so knjige roma-

Stražni stolp

Stopamo v ogromen stolp skozi prizemske sobane so služile za jettiško stolp. Globoko pod teboj, šest ali sedem metrov pod zemljo so bile za turške ujetnike. Še dan jih lahko vidiš, dasi so se zasute. Stražni so si prilepili v katerih vlada večna to vlaga, zatohlost, brezup, ko, če se je kdaj kdo živ iz teh zatohlih jettiških grobnic. Kakor majhna, pak prav majhna iskrica nja se je jettiku svetilala stopni in ob straneh tu pa ozka, zamežena linica, katero pa nikoli ni mogel dreti sončni žarek. In stolpa so debeli preko štiri tre!

Ostali del gradu, prav ohranjen s svojimi nekdaj sobanami blestečimi pohištvi let razkošja in slave je bil še potomcev grofov Auerspergov, ki so v svoji glavni veji ohranili do današnjega. Hodiš z mladim grofom Auerspergom po križnih parketnih hodnikih galerije prekov, koder vise v zaporednih vrstah portreti domala vsi Auerspergov. Že davno, dan so omahnile v grob roke ali jevi, ki so ovokovale na tretjih njihove obraze. Zatičen postaja mladi grof Auersperg, ki vstopa v slikami prednikov, ki vstopa pred njim kot neme, mrtve, če stoletne zgodovine rodu, terega kri se pretaka tudi v govih žilah. In, ko stopiš v grad spet na plano, te v avtomobilu na serpentinasti v trenutku spet vrže v petnajst sto v naš čas, v dvajsetega veka...

L. J.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in eni naročniki. List Prosveta stane za vse enake, za člano ali nečlano \$6.00 na leto. Naročnina. Ker pa člani še plačajo pri ocenitvi \$1.25 na teden, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da teden, se jim to plačajo za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina, gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Če lista Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Ciceru in Chicago je...
1 teden in...	4.80
2 tednika in...	3.60
3 tednike in...	2.40
4 tednike in...	1.20
5 tednikov in...	niš

Za Evropo je \$6.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vno denarja ali Men Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli pred od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član izdati družini, ki je tako skupaj naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsto \$...

1) Ime... Čl. družina...
Naslov...
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:
2)... Čl. družina...
3)... Čl. družina...
4)... Čl. družina...
5)... Čl. družina...
Mesto... Država...
Nov naročnik... Star naročnik...